

Міністерство освіти і науки України
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРИТВЕРДЖУЮ

Оголошення приймальної комісії УНУ

Олена ЯРОЩИНСЬКА

28. 05. 2026 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту зі спеціальності В9 Історія та археологія для конкурсного відбору на навчання для здобуття ступеня доктора філософії

Голова предметної комісії

Тетяна КУЗНЕЦЬ

(підпис)

Укладачі: д.іст.н., професор Тетяна КУЗНЕЦЬ (гарант освітньої-наукової програми); к.іст.н., доцент Ольга СКУС; д.іст.н., доцент Олександр ЧУЧАЛІН.

Схвалено науково-методичною комісією факультету історичної та філологічної освіти (протокол №2 від 18 травня 2026 р.).

Схвалено вченою радою факультету історичної та філологічної освіти (протокол №2 від 18 травня 2026 р.).

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Характеристика змісту програми	5
2. Вимоги до здібностей і підготовленості здобувачів.....	14
3. Орієнтовний перелік питань для підготовки до фахового вступного іспиту.....	15
4. Критерії оцінювання підготовленості вступників	18
5. Список рекомендованої літератури.....	19

ВСТУП

Програма вступного випробування «Історія України» охоплює період історії з найдавніших часів до сьогодення. Він містить відомості про процес формування українського народу в контексті становлення європейської і світової цивілізації, містить найважливіші соціально-економічні, політичні та державотворчі події, етапи національно-визвольного та суспільно-політичного рухів, діяльність громадських організацій, політичних партій, видатних осіб, внутрішню та зовнішню політику України.

Програма вступного випробування покликана перевірити рівень знань з історії українського народу та елементів його державності, тобто процесу політичного, соціально-економічного і культурного розвитку народу з найдавніших часів до сьогодення. Системний виклад історії українського народу спрямований на ознайомлення з найважливішими закономірностями та подіями вітчизняної історії в широкому контексті історії слов'янських народів, європейської й світової цивілізації.

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

Тема 1. Історія України як наука та навчальна дисципліна

Предмет і завдання курсу історія України та його структура. Історія України як складова частина загальносвітової історії. Місце вітчизняної історії в системі вузівського навчання. Міжпредметні зв'язки у вивченні історії України. Значення курсу «Історія України» для фахової підготовки, виховання громадянської позиції та патріотизму. Вітчизняна історія як наука і засіб виховання національної свідомості.

Новітні методологічні засади вивчення історії України. Методи історичного пізнання. Основні критерії і термінологічні поняття.

Джерелознавство та історіографія вітчизняної історії. Стереотипи історії радянського суспільства. Зосередження уваги громадськості на «білих плямах» в новітній історії України в кінці 80-х - на початку 90-х рр. ХХ ст.

Зарубіжна історіографія історії України, центри, школи, узагальнюючі праці. Історична наука у незалежній Україні. Сучасні концепції новітньої історії України.

Тема 2. Первісне суспільство на території України

Початок формування людської цивілізації на території України. Первісні люди та їх спосіб життя.

Неолітична революція. Племена трипільської культури. Традиції трипільської культури в культурах пізніших народів. Розвиток землеробства і скотарства. Суспільні поділи праці.

Населення доби раннього залізного віку на території України. Кіммерійці, скіфи, сармати. Перші протидержавні утворення. Економічні зв'язки з країнами Середземномор'я та Середньої Азії. Античні міста-держави в Північному Причорномор'ї.

Найдавніші писемні та археологічні джерела про слов'ян. Проблема «прабатьківщини» слов'ян в історіографії. Виокремлення східних слов'ян, їх звичаї, вірування, побут. Антський племінний союз та його значення у формуванні української державності. Боротьба антів з готами, гунами, аварами. Східнослов'янські племена і державно-племінні союзи VI-IX ст.

Еволюція суспільного устрою східних слов'ян. Поява приватної власності. Взаємовідносини східних слов'ян з сусідніми народами.

Тема 3. Київська Русь. Галицько-Волинське князівство

Джерела та історіографія. Історичні передумови утворення Київської Русі. Походження термінів «Русь», «Руська земля». Перетворення Києва на політичний центр східнослов'янських племінних союзів.

Історичні версії та гіпотези походження Київської Русі. Сутність норманської теорії та її опоненти. Хозарська гіпотеза та її оцінка в історичній літературі. Теорія кельтського походження Київської Русі.

Основні етапи становлення Давньоруської держави. Характерні риси соціально-економічного розвитку Київської Русі. Соціальна структура населення. Внутрішня та зовнішня політика князів Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, Володимира Великого та Ярослава Мудрого.

Суспільно-політичні відносини в Київській державі. Політичний устрій. Інститути державної влади. Центральна та регіональна влада. Народні рухи. Основні етапи християнізації. Хрещення Київської Русі та його історичне значення. Характерні риси та особливості розвитку культури. Міжнародні зв'язки. Причини та наслідки політичної роздробленості. Етнополітичний розвиток. Проблема генези української народності в історіографії. Етноніми «русичі», «русини». Перші згадки про етнопонім «Україна». Історичне значення Київської Русі у формуванні державотворчих традицій українського народу.

Утворення, піднесення та занепад Галицько-Волинської держави. Внутрішня і зовнішня політика Ростиславовичів. Ярослав Осмомисл. Політичні підсумки князювання Романа Мстиславовича та Данила Романовича. Суспільно-політичний і адміністративно-територіальний устрій Галицько-Волинського князівства. Характерні риси та наслідки внутрішньополітичної боротьби за владу. Історичне значення Галицько-Волинського князівства у формуванні української державності.

Тема 4. Українські землі в литовсько-польську добу. Українська національна революція XVII ст.

Джерела та історіографія. Перехід українських земель в XIII - XIV ст. під владу Литви. Політичний устрій Великого князівства Литовського. Особливості перебування українських земель у його складі. Причини та наслідки Люблінської унії для України. Вхід України до складу Речі Посполитої. Виникнення і діяльність братств. Брестська церковна унія. Створення греко-католицької церкви та її значення в громадському житті України. Історичні передумови та джерела виникнення українського козацтва. Етапи його становлення та розвитку. Застосування Запорізької Січі як зародку національної держави. Суспільно-політична організація українського козацтва. Державотворчі тенденції в його діяльності. Особливості козацтва як нової української політичної сили.

Соціально-економічні та соціально-політичні передумови Української національної революції XVII ст. Стратегічна мета революції, її типологія, періодизація, особливості здійснення. Роль і місце Української національної революції у вітчизняній та європейській історії. Формування Української козацької держави, її ознаки. Національна ідея Б. Хмельницького. Сутність українсько-російського договору 1654 р. та його наслідки для України. Оцінка Переяславської угоди в історичній літературі.

Тема 5. Українська козацька держава (друга половина XVII-XVIII ст.)

Джерела та історіографія. Доба Руїни в політичній історії України. Причини та наслідки територіально-політичного розколу України. Внутрішня та зовнішня політика гетьманів Ю. Хмельницького, І.Виговського, П.Тетері, І.Брюховецького, П.Дорошенка, Д.Многогрішного, І.Самойловича.

Суспільно-політичний устрій Лівобережної України наприкінці XVII - початку XVIII ст. Особливості внутрішньої та зовнішньої політики гетьмана І.Мазепи. Наступ російського царизму на політичну автономію України. Національна ідея І.Мазепи. Російсько-шведська війна. Полтавська битва та її наслідки для України.

Обрання гетьманом І.Скоропадського. Пилип Орлик та його Конституція України.

Основні етапи інкорпораційної політики царизму щодо України. Утворення Малоросійської колегії на чолі з С.Вельяміновим. Наказний гетьман П. Полуботок. Боротьба старшини за відновлення гетьманства. Гетьман Д. Апостол. Впровадження міністерського правління.

Останній гетьман України К. Розумовський. Обмеження козацького самоврядування на Слобожанщині. Руйнація політико-адміністративного устрою України. Ліквідація царизмом Гетьманщини та Запорозької Січі. Причини та наслідки ліквідації української державності.

Національно-визвольна і антикріпосницька боротьба в Україні в середині та другій половині XVIII ст.

Вплив російсько-турецьких війн 1768-1794 і 1787-1791 рр. на долю України.

Територіально-політичні поділи Речі Посполитої. Входження українських земель в державну структуру Російської і Австрійської імперій.

Тема 6. Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій (XIX ст.)

Розвиток товарних відносин і криза феодальної системи господарства в Наддніпрянщині в першій половині XIX ст. Загострення соціальних суперечностей.

Участь українського населення у війні 1812 р. Декабристи в Україні. «Південне товариство». «Товариство об'єднаних слов'ян». Українське питання в програмних документах декабристів.

Початок українського національного відродження. Програмні документи Кирило-Мефодіївського товариства та його діяльність. Криза кріпосницького господарювання в Східній Галичині. Особливості процесу національного відродження на західноукраїнських землях. Діяльність «Руської трійці». Вплив європейських революцій 1848-1849 рр. на соціально-політичне життя в Західній Україні. Формування політичного світогляду українців. Виникнення Головної руської ради (ГРР). Соціально-економічні реформи 60-70-х рр. XX ст. в Російській імперії та їх особливості на Україні. Розвиток капіталізму у

промисловості і сільському господарстві. Основні тенденції суспільно-політичного розвитку Наддніпрянщини в другій половині XIX ст. Громадівський рух. Українське народництво та його еволюція. Історичні та ідейні попередники українських та російських політичних партій. Створення та діяльність політичного товариства «Братство Тарасівців». Першопочатки українського ліберально-демократичного руху. Формування російських політичних організації соціал-демократичного та неонародницького спрямування.

Основні риси соціально-економічного розвитку західно-українських земель в другій половині XIX ст. Історичні передумови та особливості формування партійно-політичного руху в Східній Галичині. Конституційні реформи в Австро-Угорщині та їх вплив на суспільно-політичне життя в Західній Україні. Народовці і москвофіли. Українська політична думка в Східній Галичині в другій половині XIX ст. Створення та основні напрямки діяльності українських партій Східної Галичини наприкінці XIX ст.: РУРП, УСДП, УНДП.

Тема 7. Україна на початку XX ст. Українська революція 1917-1920 рр.

Основні риси соціально-економічного розвитку України на початку XX ст. Виникнення українських політичних партій Наддніпрянщини та їх вимоги з національного питання. Діяльність загально-українських політичних партій і організацій. Розвиток робітничого, селянського і загально-демократичного руху. Революційні події Першої російської революції в Україні: виступи робітників, селян, солдатів і матросів. Стратегія і тактика українських й російських політичних партій у 1905-1907 рр. Пожвавлення національно-визвольного руху: розвиток української легальної преси, видавнича діяльність, створення «просвіт». Українська парламентська громада в I та II Державних думах та її політична платформа. Столипінська аграрна реформа та особливості її проведення в Україні. Соціально-економічне становище західноукраїнських земель. Політичне життя Східної Галичини і Буковини. Протистояння українських і польських партій. Політичні партії та організації в Україні у 1907-1914 рр. Економічне становище України в роки Першої світової війни. Руйнація народного господарства. Політичні партії і організації в Україні у роки Першої світової війни. Переслідування окупаційною владою українського громадсько-політичного та культурного життя. Лютнева революція 1917 р. в Україні: передумови, хід, специфіка і наслідки.

Концептуальні засади вивчення історії визвольних змагань 1917-1920 рр. Джерела та історіографія. Причини, характер, мета Української революції, її періодизація. Утворення Центральної Ради та її державотворча діяльність. Політична програма Центральної Ради. Відносини Центральної Ради з Раднаркомом Росії. Проголошення Української Народної Республіки (УНР). Війна більшовицької Росії проти УНР і перший прихід радянської влади в

Україну. Брестський мирний договір. Вступ німецьких і австро-угорських військ в Україну. Прийняття Конституції УНР. Розпуск Центральної Ради, причини її поразки.

Історичні обставини гетьманського перевороту. Природа гетьманського режиму. Внутрішня і зовнішня політика уряду Української держави. Мирні переговори з радянською Росією. Політична криза Гетьманату. Утворення Директорії, її внутрішня та зовнішня політика. Друга війна з радянською Росією. Причини поразки Директорії.

Національно-визвольний рух в західноукраїнських землях у 1917-1918 рр. Проголошення ЗУНР. Західноукраїнські політичні партії, їх програми і соціальна база. Українсько-польська війна. «Акт злуки» УНР і ЗУНР та його історичне значення. Селянсько-повстанський рух в Україні в 1918-1919 рр.

Протистояння національно-демократичної та радянської моделей державності в Україні в 1919-1920 рр. Остаточне відновлення Радянської влади. Варшавська угода УНР з Польщею. Радянсько-польська війна. Розгром військ Врангеля і Махна. Історичне значення Української революції 1917-1920 рр.

Тема 8. Соціально-економічний та соціально-політичний розвиток українських земель у 20-30-ті роки ХХ ст.

Соціально-економічне та політичне становище в УРСР на початку 20-х років. Перехід до нової економічної політики. Сутність НЕПу та її особливості в Україні. Голод 1921-1923 рр., його причини і наслідки. Зміцнення радянського ладу в Україні. Вхід УРСР до складу Радянського Союзу. Остаточна втрата нею незалежності. Утвердження політичної монополії більшовиків. Комуністична партія у політичній системі СРСР та Радянської України. Ідейно-політична боротьба у більшовицькій партії та її наслідки. Альтернативні політичні течії в лавах КП(б)У. Сутність націонал-ухильництва та його доля.

Формування командно-адміністративної системи в економіці. Політичні цілі індустріалізації. Запровадження нового господарського механізму в націоналізованій економіці. Проблема мотивації праці. Феномен «соціалістичного змагання». Ізотовський рух. Стаханівський рух. Підсумки індустріалізації в Україні. Політичні цілі колективізації. Основні етапи її проведення та засоби експропріації селянства. Колгоспи в системі командної економіки. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні: причини та наслідки. Суперечливий характер соціально-економічних перетворень в умовах формування командно-адміністративної системи.

Політика коренізації, її особливості і підсумки. Політичні цілі «культурної революції». Ідеологія і культура. Боротьба компартійно-радянського керівництва з національно-культурним відродженням. Трагічна доля української інтелігенції. Умови і результати культурного розвитку УРСР в 30-х роках.

Сутність тоталітарного режиму, його характерні риси та особливості в Україні. Структура тоталітарної влади. Політичні процеси в 30-х роках в УРСР.

Західноукраїнські землі у міжвоєнний період. Національна політика Польщі, Румунії, Чехословаччини на окупованих українських територіях. Соціально-політичний рух на західноукраїнських землях в 20-30-х рр.. Діяльність політичних партій та громадських об'єднань. Український націоналізм у міжвоєнні роки. Створення Організації українських націоналістів (ОУН). Програмні засади та політична діяльність ОУН. Греко-католицька церква в суспільно-політичному житті Західної України. Становище українців Буковини та в Закарпаття. Проголошення автономії Карпатської України. Карпатська Січ.

Тема 9. Україна напередодні та в роки Другої світової війни

Геополітичне становище України напередодні Другої світової війни. Українське питання в політиці європейських держав. Україна в планах фашистської Німеччини. Радянсько-німецькі договори 1939 р. і західноукраїнські землі. Пакт Ріббентропа – Молотова. Таємний протокол до пакту і питання українських земель. Причини і початок Другої світової війни. Україна в перші роки Другої світової війни. Радянізація західноукраїнських земель. Історичне значення возз'єднання українських земель у 1939-1940 рр.

Напад Німеччини на СРСР. Початок Великої Вітчизняної війни. Причини поразок Червоної Армії на першому її етапі. Бойові дії радянських військ 1941-1944 рр.

Встановлення німецького окупаційного режиму в Україні та його злочинні дії. План «Ост». Адміністративно-територіальний устрій окупованої України.

Виникнення та діяльність підпільних організацій й партизанських з'єднань. Створення, бойові дії збройних формувань Української повстанської армії (УПА). Звільнення України від окупації та завершення військових дій у Європі. Перемога СРСР та країн антигітлерівської коаліції у Другій світовій війні. Головні соціально-економічні та політичні наслідки Другої світової війни. Вклад українського народу розгром нацистської Німеччини. Втрати України в Другій світній війні.

Тема 10. Соціально-економічні та суспільно-політичні процеси в УРСР в 1950-1980-х рр.

Міжнародне становище України після Другої і світової війни. Повоєнні територіально-політичні зміни на українських землях. Основні напрямки зовнішньополітичної діяльності УРСР. її участь в створенні ООН та інших міжнародних організацій. Відбудова народного господарства України. Голод 1946-1947 рр.

Критика культу особи Сталіна. Початок реабілітації жертв сталінських репресій. Суперечливий і непослідовний характер реформ М Хрущова. Заходи щодо удосконалення управління і модернізації промисловості. Внесок України в освоєння цілинних земель східних регіонів СРСР. Характер реформ в сільському господарстві. Розгортання житлового будівництва у містах на

індустріальній основі. Запровадження нової системи пенсійного забезпечення. Стан вирішення соціальних проблем села.

Основні риси суспільно-політичного життя УРСР в умовах десталінізації. Зародження руху «шестидесятників» та їх роль у громадському житті. УРСР в умовах поглиблення системної кризи радянського ладу (1965-1985 рр.).

Історична оцінка діяльності П. Шелеста та В. Щербицького.

Суперечливий характер та незавершеність реформи 60-х років. Гальмування процесу реабілітації, замовчування злочинної діяльності сталінського режиму.

Уповільнення темпів розвитку промисловості, деформації в структурі економіки. Сировинний характер радянського експорту. Наростання екологічної небезпеки. Екстенсивний розвиток сільського господарства. Нові тенденції в діяльності українського опозиційного руху. Політичні репресії 60-70-х років проти правозахисників і дисидентів.

Національна політика, розвиток освіти, науки і культури. Зміст, мета та основні етапи перебудови в СРСР. «Нове мислення». Особливості перебудованого процесу в Україні. Початкові цілі і кінцеві результати «перебудови» в сфері економіки. Загострення економічної кризи. Падіння життєвого рівня населення. Катастрофа на Чорнобильській АЕС та її наслідки. Посилення громадського інтересу до «білих плям» радянської історії. Прийняття в УРСР закону про мови. Послаблення цензури. Пом'якшення політики в релігійній сфері. Пробудження національної свідомості українського народу. Відновлення критики сталінізму. Реабілітація політичних в'язнів. Викриття злочинів тоталітарного режиму. Зростання політичної активності українського суспільства. Гальмування перебудовних процесів в Україні. Радикалізація суспільно-політичних рухів в Україні. Виникнення Народного Руху України за перебудову. Крах КПРС та Компартії України. Утворення нових політичних партій та громадських об'єднань. Реформа виборчої системи. Вибори до Верховної Ради УРСР. Формування парламентської опозиції - «Народної Ради». Прийняття Декларації про державний суверенітет України. Курс національно-демократичних сил на утворення самостійної держави.

Тема 11. Утворення та становлення незалежної України (1991-2026 рр.)

Серпневі події в Москві та їх політичні наслідки для України. Проголошення незалежності України. Підсумки загальноукраїнського референдуму 1 грудня 1991 р. Ліквідація СРСР і утворення Співдружності Незалежних Держав (СНД).

Зовнішньополітичний курс України. Відносини з Росією і США. Набуття Україною без'ядерного синусу. Участь у миротворних акціях ООН. Україна в Раді Європи.

Успіхи і труднощі розгортання державотворчих процесів. Формування інститутів державності. Політична ситуація в Україні у перші роки незалежності. Вибори першого президента України. Характер влади в

пострадянський період. Вибори президента України у 1994 році.

Особливості внутрішньополітичного життя в Україні в другій половині 90-х років. Прийняття нової Конституції України та її історичне значення.

Вибори до Верховної Ради 1998 р. і вибори Президента України 1999 р. «Оксамитна революція» в парламенті на початку 2000 р.

Етапи становлення української багатопартійності, її особливості. Програмні засади та основні напрямки діяльності найвпливовіших українських політичних партій.

Економічний стан держави. Причини загострення економічної кризи. Проблема енергоносіїв. Трансформація економіки з командної в ринкову. Проблема державної і приватної власності. Курс соціально-економічних реформ президента Л. Кучми. Економічна політика урядів В. Пустовойтенка, В. Ющенко, В. Януковича.

Аграрна проблема. Дискусії навколо запровадження приватної власності на землю. Соціальна диференціація суспільства.

Помаранчева революція. Вибори В. Ющенко президентом України. Характер і зміст внутрішньої і зовнішньої політики нової влади.

Нові президентські вибори. Президент України В.Ф. Янукович та діяльність його уряду.

Вихід незалежної України на міжнародну арену. Початок державотворчих процесів. Початок формування Збройних сил та правоохоронних органів України. Повернення кримських татар на історичну батьківщину. Статус Криму.

Позачергові вибори до Верховної Ради та дострокові президентські вибори у 1994 р. Конституція України 1996 р.

Стан економіки України у 1991–1998 рр. Соціальна диференціація суспільства. Запровадження національної валюти. Демографічні процеси. Трудова еміграція. Стан сільського господарства. Початок реформ в аграрному секторі.

Основні тенденції економічного розвитку України у 1998–2008 рр. Становлення олігархічної системи. Пошуки шляхів економічної стабілізації. Початок інтеграції української економіки у європейський та світовий економічний простір.

Політична розбудова суспільства. Выборчі кампанії 1998 та 1999 рр. Леонід Кучма. Рухи протесту початку 2000-х рр. Парламентські вибори 2002 р. Президентські вибори 2004 р. Конституційна реформа 2004 р.

Помаранчева революція 2004–2005 рр. Віктор Ющенко. Суспільно-політичне життя та соціально-економічний розвиток України у 2005–2013 рр. Конституційна реформа 2010 р. Віктор Янукович.

Формування зовнішньої політики України. Ядерне роззброєння. Україна в міжнародних організаціях. Загострення відносин із Російською Федерацією. Конфронтація навколо острова Тузла. «Газові» та «торговельні» війни з Росією.

Процес європейської інтеграції та його призупинення. Студентський майдан. Євромайдан. Революція гідності 2013–2014 рр. «Небесна Сотня».

Анексія та тимчасова окупація Криму Російською Федерацією. Агресія Росії проти України. Початок Антитерористичної операції (АТО) в Донецькій та Луганській областях.

Російсько-українська війна як вияв імперсько-колоніальної політики РФ. Передумови та початок агресії щодо України. Героїчний спротив населення України та військова доблесть ЗСУ. Питання допомоги Україні у політиці Західної Європи та США.

Україна в євроінтеграційному процесі. Діяльність президента України Володимира Зеленського. Україна в сучасному світі. Російсько-українська війна (2014-2026). Роль сучасної історичної науки в подоланні радянських стереотипів та прискоренні формування в українців нових світоглядних орієнтирів.

2. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЗДОБУВАЧІВ

Вступник під час вступного іспиту повинен показати:

- знання закономірностей історичного процесу, синхронності основних подій європейської та української історії;
- знання основних термінів історичної науки та хронології історичного поступу України;
- вміння аналізувати історичні джерела, порівнювати та давати оцінку джерелам різного походження;
- знання та розуміння українських державних, суспільних, культурних традицій як надбань світової цивілізації;
- здатність до самостійного наукового аналізу важливих тем української історії;
- здатність до критичного осмислення новітніх теорій, принципів, методів історичних реконструкцій.

3. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ІСПИТУ

1. Еволюція людини і найдавніших суспільств на території України.
2. Б. Хмельницький – державотворець і полководець.
3. Розкрити сутність та наслідки Люблінської унії для українських земель.
4. Посилення наступу царизму на права Гетьманщини в 1708-1727 рр.
5. Наукова схема історії України М.С. Грушевського.
6. Порівняти суспільну роль різних верств населення Київської Русі та Галицько-Волинської держави.
7. Скіфо-сарматська доба в українській історії.
8. Охарактеризувати основні відмінності трьох основних етапів українського визвольного руху: академічного, українофільського і політичного.
9. Визначити особливості української культури XVIII ст. Назвати найвизначніші пам'ятки.
10. Останні успіхи старшини у збереженні автономії України (1727-1764 рр.).
11. Охарактеризувати господарське життя Київської Русі та Галицько-Волинської держави.
12. Визначити особливості політичного становища українських земель у складі Великого князівства Литовського до і після Кревської унії.
13. Козацтво України XV-XVI ст.
14. Рух декабристів в Україні.
15. Визначити внесок Києво-Могилянської академії в культурно-освітній розвиток українського народу.
16. Геноцид українців (1932-1933).
17. Народництво та москвофільство як прояви українського національного руху на західноукраїнських землях
18. Охарактеризувати князя Василя-Констянтина Острозького як історичну особистість.
19. Селянсько-козацькі рухи в 20-30-х роках XVII ст.
20. Українська культура XIX ст.
21. Літописання в княжу добу.
22. Запорозька Січ та її місце в історії та культурі України.
23. Візантійські наративні джерела історії України IX-XIV ст.
24. Охарактеризувати подібності й відмінності суспільно-політичного і визвольного руху на українських землях Російської та Австро-Угорської імперій.
25. Діяльність уряду П. Орлика в екзилі.
26. Україна і процес перебудови в СРСР (квітень 1985 - серпень 1991).
27. Особливості культурного розвитку України (1991 - 2016 рр.).
28. Громадівський рух в Україні.
29. Конфесійна ситуація в XIV-XVI ст. Відродження та піднесення культури в XIV-XVI ст.

- 30.Слов'янське товариство св. Кирила і Мефодія: витоки, діяльність та програмні документи.
- 31.Сталінська «революція зверху» (1929-1938).
- 32.Культура та військово мистецтво запорозького козацтва.
- 33.Українська державницька історіографія.
- 34.Охарактеризувати суспільно-політичне становище східнослов'янських племінних союзів на території сучасної України напередодні утворення Київської держави (VIII-IX ст.).
- 35.Участь козаків у війнах за межами України та становлення національних збройних сил в першій половині XVII ст.
- 36.Революція гідності 2013-2014 рр. «Небесна сотня».
- 37.Запорозька Січ, Кримське ханство і Туреччина: проблеми взаємовідносин. Участь козаків у Хотинській війні.
- 38.Визначити місце трипільської археологічної культури в утвердженні відтворювального господарства на землях України.
- 39.Помаранчева революція 2004-2005 рр.
- 40.Україна напередодні національно-визвольної революції XVII ст..
- 41.Україна на порозі кризи: наростання застійних явищ (1965-1985).
- 42.Назвати найважливіші постаті національного відродження в Україні другої половини XIX ст. Охарактеризувати діяльність одного з діячів.
- 43.Грецька колонізація Північного Причорномор'я. Боспорське царство.
- 44.Автохтонні документальні джерела періоду Української козацької держави «Військо Запорозьке».
- 45.Суспільно-політичне життя та соціально-економічний розвиток України у 2005 – 2013 рр.
- 46.Праслов'яни, слов'яни та праукраїнці (III ст. до н.е. - VII ст. н.е).
- 47.Культура та історичне значення Київської Русі.
- 48.Чорнобильська трагедія в українському та планетарному вимірах.
- 49.Київська Русь в період політичної єдності
- 50.Визвольний 1648 р. і створення нової Української держави
- 51.Дати характеристику німецько-фашистському окупаційному режиму та руху Опору на українських землях в роки Великої вітчизняної війни.
- 52.Русь-Україна в період роздробленості і монголо-татарської навали.
- 53.Переяславська угода 1654 р.: сучасні оцінки.
- 54.Криза кріпосницьких і розвиток нових соціально-економічних відносин у першій половині XIX ст.
- 55.Галицько-Волинська держава - спадкоємниця Київської Русі.
- 56.Другий етап української національно-визвольної революції XVII ст.
- 57.Розкрити роль Тараса Шевченка в українському національному відродженні.
- 58.Третій етап української національно-визвольної революції XVII ст.
- 59.Становлення української національної історичної науки (кінець XVIII-XIX ст.).
- 60.Визначити місце козацтва в історії та культурі України.
- 61.Визволення України з-під влади Золотої Орди та встановлення

удільного устрою династією Ольгердовичів.

62. Назвати найвидатніші постаті національного відродження в Україні першої половини ХІХ ст. Дати оцінку діяльності одного з діячів.
63. Гетьман І. Виговський та Гадяцька угода 1658 року.
64. Соціально-економічне становище українських земель у складі Польщі та Литви (ХІV-ХVІ ст.).
65. Законодавчі акти як джерела історії незалежної України.
66. Розкрити зміст головних ідей діячів «Руської Трійці».
67. Становище України наприкінці ХVІІ - на початку ХVІІІ ст.
68. Порівняти внутрішню та зовнішню політику князів Володимира Великого і Ярослава Мудрого
69. Порівняти становище різних верств населення українських земель ХV-ХVІ ст.
70. Антимосковський виступ гетьмана І. Мазепи та репресії московського уряду щодо України
71. Державний устрій і соціально-економічний розвиток України в другій половині ХVІІ ст.
72. Національне відродження в Україні у першій половині ХІХ ст.
73. Рух декабристів в Україні.
74. Україна і українці в Другій світовій війні (1939-1945).
75. Законодавчі акти Литви, Польщі та Угорщини як джерела історії України середини ХІV – першої третини ХVІІ ст.
76. Громадівський рух в Україні.
77. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період (1921-1938).
78. Українська діаспора.
79. Порівняти суспільну роль різних верств населення Київської Русі та Галицько-Волинської держави.
80. Розкрити зміст головних ідей діячів «Руської Трійці»
81. Суспільно-політичне життя та соціально-економічний розвиток України у 2005 – 2013 рр.
82. Західноукраїнська Народна Республіка.
83. Літописання в княжу добу
84. Революція гідності 2013-2014 рр. «Небесна сотня».
85. Запорозька Січ та її місце в історії та культурі України
86. Визвольний 1648 р. і створення нової Української держави
87. Російська агресія проти України в 2014 році. Повномасштабне вторгнення 2022 року.
88. Визначити внесок Києво-Могилянської академії в культурно-освітній розвиток українського народу.
89. Дати характеристику німецько-фашистському окупаційному режиму та руху Опору на українських землях в роки Великої вітчизняної війни.
90. Особливості культурного розвитку України (1991 – 2026 рр.).

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВСТУПНИКІВ

<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
100-140	Вступник вільно оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників (посібників, історичних документів); може дати порівняльну характеристику історичним явищам, знає визначення понять; загалом самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; встановлює синхронність подій у межах курсу; може аналізувати зміст історичних джерел, узагальнювати та застосовувати набуті знання.
141-180	Вступник упевнено оперує набутими знаннями і застосовує їх для висвітлення питань екзаменаційного білета; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки; характеризує історичні явища і процеси, використовуючи різні джерела інформації; співставляє і систематизує дані з різних історичних джерел і застосовує їх для характеристики подій, явищ, процесів; встановлює синхронність подій вітчизняної та всесвітньої історії.
181-200	Вступник володіє глибокими і міцними знаннями, може вільно висловлювати власні судження, переконливо їх аргументувати; може аналізувати історичну інформацію, співвідносити історичні процеси з періодом (епохою) на основі наукової періодизації історії; має досить міцні знання з термінології та історичної хронології. Він у повному обсязі опанував програмний матеріал; має глибокі й міцні знання з усіх питань курсу, знає історичні джерела, термінологію, історичну хронологію, уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між явищами та історичними подіями. Знає сучасну історіографію подій та явищ в історії.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Питання екзаменаційного білета оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акт проголошення незалежності України: Постанова Верховної Ради УРСР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
2. Антонович В. Коротка історія козаччини. Київ, 1991. 157 с.
3. Апанович О. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. Київ, 1993. 383 с.
4. Бойко О. Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ, 2001. 656 с.
5. Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів. Київ, 1990. 605 с.
6. Горєлов М., Моця О., Рафальський О. Цивілізаційна історія України. Київ, 2005. 629 с.
7. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX – XX ст.: Навч. посібник. Київ, 1996. 360 с.
8. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ, 2021. 432 с.
9. Грушевський М. Ілюстрована історія України. Київ, 1990. 524 с.
10. Гунчак Т. Україна: перша половина XX століття. Нариси політичної історії. Київ, 1993. 288 с.
11. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою УРСР 16 липня 1990 р. Київ, 1991.
12. Загорний І. А. Нариси української історіографії. Київ, 2021. 240 с.
13. Історія України: навчальний посібник / В.Ф. Панібудьласка, В.П. Макогон, А.В. Тороп та ін. 2-е вид. Київ: КНУБА, 2010. 140 с.
14. Кентій А. Нариси боротьби ОУН–УПА в Україні (1946–1956 рр.). Київ, 1999. 112 с.
15. Колективізація і голод на Україні: 1929-1933. Збірник документів і матеріалів. Київ, 1993. 736 с.
16. Конституція України. Київ, 1996.
17. Косик В. Україна і Німеччина в другій світовій війні: Париж, Нью-Йорк, Львів, 1993. 684 с.
18. Кульчицький С. Голод 1932-1933 рр. в Україні як геноцид. Київ, 2005. 254 с.
19. Кульчицький С. Україна і Росія: переваги і небезпеки «особливих відносин». Роздуми історика. Київ, 2004. 113 с.
20. Литвин В.М. Історія України (у 4-х томах). Київ : Видавничий дім «Альтернативи», 2003-2005 рр.
21. Мицик Ю., Плохій С. Як козаки Україну боронили. Київ : Кліо. 2018. 368 с.
22. Новітня історія України (1900–2000): Підручник / А. Слюсаренко, В. Гусєв, В. Литвин та ін. 2–ге вид., переробл. і доповн. Київ , 2002. 719 с.
23. Павко А. Повчальний досвід вітчизняної історії: Політичні партії і організації у громадському житті України модерної доби. Київ, 2002. 552 с.

24. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. (пер. Роман Ключко). Харків: КСД, 2016. 496 с.
25. Плохій С. Загублене царство. Історія «Русского мира» з 1470 року до сьогодні. (пер. Віктор Євменов, Єгор Євменов). Харків: Фоліо, 2019. 320 с.
26. Плохій С. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій. (пер. Микола Климчук). Харків: КСД, 2018. 400 с.
27. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу. (пер. Ярослав Лебеденко, Анатолій Саган). Харків: КСД, 2019. 512 с.
28. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. (пер. М. Климчук та Т. Цимбал). Київ: Критика, 2015. 430 с.
29. Плохій С. Чорнобиль. Історія ядерної катастрофи. (пер. Владислав Махонін, Євген Тарнавський). Харків: Фоліо, 2019. 400 с.
30. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х тт. Київ, 1992.
31. Реєнт О. Україна в імперську добу (XIX – початок XX ст.). Київ, 2003. 348 с.
32. Україна в ХХ столітті (1900-2000): Зб. Документів і матеріалів / Упоряд.: А. Слюсаренко, В. Гусєв, В. Король та ін. Київ, 2000. 351 с.
33. Україна в Другій світовій війні. Збірник німецьких архівних документів. Т.3 (1942–1943). / Упорядкування Володимира Косика. Львів, 1999. 382 с.
34. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: У 3-х тт. Київ, 1990 – 1991. 596 с.
35. Яковенко Н. М. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст. Київ, 2003. 312 с.

Інформаційні ресурси

1. Веб-сайт Інституту історії України НАН України: <http://history.org.ua/uk>
2. Веб-сайт Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України: <http://archeos.org.ua/>
3. Веб-сайт Національної бібліотеки імені Володимира Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>

Розглянуто та затверджено на спільному засіданні кафедри всесвітньої історії та методик навчання та кафедрі історії та культури України. (Протокол №12 від 23 квітня 2026 р.).

В.о. завідувача кафедри історії
та культури України

Тетяна КУЗНЕЦЬ